

Historien om een Gade

*Københavns Brandvæsens drejestiger på arbejde i Jægersborggade
i numrene 21-39 set fra Stefansgade.*

Kilde: Det Kgl. Biblioteks billedbase - Fotograf: Kurt Lorentzen (1927-73)

Jægersborggade

Redigeret og sammensat af John Dickov Hansen 1999-2004.

Historien om een Gade

Udgiver & Redaktion:

Nørrebro Lokalhistoriske Forening & Arkiv

<http://www.noerrebrolokalhistorie.dk/>

Forfatter: **John Dickov Hansen**

<mailto:dickov@andelsgaden.dk>

Redaktion: Jægerposten

1. udgave, 1. oplag © **Jægerposten**, A/B Jæger 1998-2001

Indsat på A/B Jæger's hjemmeside i marts 2002

1. udgave, 1. reviderede oplag © **John Dickov Hansen** 2004

Indsat på Nørrebro Lokalhistoriske Forening & Arkivs hjemmeside i marts 2004

Trykt på Canon iRC 3200

Eksemplarer kan bestilles via <mailto:dickov@andelsgaden.dk>

for kr. 40,- pr. eksemplar + forsendelse.

Bogen er blevet til med velvillig støtte i form af tekst og billeder fra:

A/B Jæger

<http://www.ab-jaeger.dk/historie/dickovbog.htm>

Nørrebro Lokalhistoriske Forening & Arkiv

<http://www.noerrebrolokalhistorie.dk/>

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

<http://net.aba.dk/aba/index.php>

Strandbergs Forlag A/S

<mailto:strandberg.publishing@get2net.dk>

REX Billedbasen, Det Kgl. Bibliotek

<http://rex.kb.dk/ALEPH/U8388Y4UTUCFMACCSU8L6MQPPBJG>

[KX88DM2INFYMMJ3I9FTYMB-06536/file/start-0](http://rex.kb.dk/ALEPH/U8388Y4UTUCFMACCSU8L6MQPPBJG/KX88DM2INFYMMJ3I9FTYMB-06536/file/start-0)

m.fl.

For enkelte illustrationer har det været umuligt at finde frem til den retsmæssige copyrightindehaver. Såfremt vi på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil selvfølgelig blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelse i forvejen.

ISBN: 87-990136-0-6

I bogserien »KØBENHAVN før og nu - og aldrig« sluttede man med det tyvende og sidste bind i den ellers så udmærkede historiske skildring om København med omliggende bydele, men man er let og elegant gået uden om arbejderbydelen Nørrebro. Det blev der rådet bod på ved udgivelsen i december 1997 af lokalhistoriebogen »NØRREBRO - træk af en bydels historie«. Til at supplere op på denne udmærkede bog følger her en skildring, som hele tiden er blevet opdateret, om én af de første gader på Ydre Nørrebro. Yderligere opdateringer vil blive bevaret til en eventuelt senere udgave.

På baggrund af en opfordring i beboerbladet for A/B Jæger i november 1995, hvor der blev efterlyst en, som ville skrive om lokalhistorie, er der i de snart 9 år fremkommet en hel del artikler af lokalhistorisk karakter, og forfatteren til disse artikler er et par gange blevet opfordret til at samle dem for udgivelse, hvilket hermed forsøges gjort.

Som tilflytter i begyndelsen af 1982 fra Vesterbro via Sundby stod jeg på næsten bar bund med det historiske kendskab til bydelen, så jeg opsøgte forskellige steder for at finde noget kildemateriale, som kunne bruges. Af de steder jeg opsøgte kan nævnes og takkes følgende steder: **Hovedbiblioteket i Krystalgade, Bibliotekerne på Nørrebro, Landsarkivet på Jagtvej, Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv på Nørrebro samt Bymuseets Billedarkiv i Absalonsgade på Vesterbro**, hvoraf de to sidstnævnte steder havde et meget lille udvalg af gamle billeder, som desværre i de fleste tilfælde var fotokopier af gamle postkort, billeder og aviser, så gengivelseskvaliteten var ikke så god. De opfordrede mig derimod til at spørge efter billedmateriale, som de kunne låne til scanning, så billederne kunne bevares for eftertiden.

Da beboerbladet Jægerposten er hjemmehørende i Jægersborggade, drejede historierne sig først og fremmest om gadens historie samt om det nærmeste nabolag.

Jægersborggades historie

Gadens historie starter i del sidste halvdel af 1800-tallet. Området var oprindeligt en del af gården Havremarks jorde, hvor der først og fremmest i gårdens sidste leveår blev avlet tobaksplanter og senere hø.

En del af området blev også benyttet som græsningsareal for egnens kreaturer, og allerede dengang havde bønderne en mindre form for genbrug, da de genbrugte masken, som er affaldsstofferne fra brændevinsfremstillingen, til fodringen af kvæget, som må have gået rundt i en lille brandert, mens de græssede.

Den 30. juni 1856 blev de militære skildvagter ved Københavns porte inddraget, med det resultat, at udbygningen af hovedstaden udenfor voldene eksploderede, da byen indenfor voldene ikke kunne huse flere mennesker.

Nørreport som den så ud i 1860. Byportene i København var blevet nedlagt 30. juni 1856. (gengivelse efter et maleri)

I 1857 blev den første gade i »Kløvermarken«, som området mellem Jagtvej og Lygten blev kaldt, anlagt. Gadens navn er Allersgade, og den er opkaldt efter faderen til Aller-koncernens stifter, grundejer og brygger Christian Hansen Aller [1797-1852], og senere kom andre gader og veje til, f.eks. Nordvestvej, Lyngbygade, Brøndshøjgade, Gjentoftegade, Ordrupgade m.fl. Siger disse navne læserne noget? De eksisterer stadig den dag i dag, men har i mellemtiden fået navneforandring til Rantzausegade, Hillerødgade, Søllerødgade, Vedbækgade og Skodsborggade. De første spor af Jægersborggade går tilbage til midten af 1880'erne, hvor en grusvej kantedes af nogle enkelte 1-2 etagers bygninger. I forbindelse med åbningen af Nørrebro Jernbane Station i 1886, som station mellem København og Hellerup på både Nordbanen og Klampenborgbanen, blev den lille grusvej udbygget til trafikken til og fra stationen, så hestetrukne og motoriserede transporter nemmere kunne hente og bringe deres bane-gods og passagerer.

Følgende bygherre stod for bebyggelsen af de første ejendomme i Jægersborggade:

- nr. 1-11 Tømmermester L. Larsen, som boede i nr. 1, 2. sal
- nr. 13-23 Tømmermester J. Jensen
- nr. 43-53 Murmester J. M. Hansen, som boede i nr. 41, 1. sal
- nr. 2- 8 Murmester C. Feldborg
- nr. 10-20 Murmester R. H. Knop, som boede i nr. 18, 1. sal

I 1887-88 bebyggedes 2/3 af den nuværende gade af de 5 nævnte entreprenører, med den daværende fagbevægelse som støtter. De byggede de første beboelsesejendomme i gaden som deciderede lejekaserner, mens gaden blev fuldendt fra omkring 1889 af et kompagniskab bestående af **murmester, Justitsråd Albert Nicolaj Schioldann** [1843-1917] og **chokoladefabrikanten Christoph Cloëtta** [1836-1897], som foruden resten af Jægersborggade også stod for en del andre bebyggelser i nabolaget. Deres daværende samarbejde kan ses den dag i dag i Dansens Hus i Hørsholmsgade 20, som oprindeligt var Cloëtta's chokoladefabrik. Oven over hovedporten til naboejendommen står der Schioldann's Hus, som i mange år efter tilhørte Schioldann's Stiftelse. Dette kompagniskab overtog efter fuldendelsen af gaden hovedparten af ejerskabet af gaden og da Cloëtta døde i foråret 1897, blev ejerskabet rekonstrueret under navnet Kjøbenhavns Husejerselskab. Under dette navn og efter en senere navneforandring til A/S Jægersborggade fortsatte ejerskabet med forskellige ejendomsadministratorer indtil midten af 1960'erne. Fra 1888 boede der en urtekræmmer S. J. Knudsen i nr. 41, og fra 1899 og en del år frem ejede han 4 opgange i gaden, som i 1990'erne blev en slags kollega for vores egen andelsboligforening som AB Victoria, men mere om det senere.

Forretningsliv i gaden

Som et eksempel på hvor omfangsrigt forretningslivet har været i gaden følger her en oversigt over, hvad der fandtes af erhverv i gaden i årene 1888-1903 i henhold til oplysninger fra Kraks vejviser for disse 15 år:

Jagtvej 35/Jægersborggade 1

1889-	Urtekræmmer H. Paulsen/M. M. C. Paulsen
1897-	Skomager C. F. Madsen

Jagtvej 37/Jægersborggade 2

1889-1893	Værtshusholder H. P. Nielsen
1894-1902	Værtshusholder M. C. Mikkelsen
1902-	Værtshusholder Enkefrue Mikkelsen

Stefansgade 41/Jægersborggade 56

1893-	Værtshusholder H. P. Hansen
-------	-----------------------------

Stefansgade 43/Jægersborggade 57

1889-1891	Urtekræmmer P. N. Ramlau
1892-1899	Bogholder O. H. S. Lybecker (St. 43, st.)
1893-1893	H. M. Jørgensen

1893-1896	Fabrikant H. H. A. Tvede (St. 43, 1)
1893-1896	Fabrikant J. Blauenfeldt (St. 43, 2)
1895-1897	Urtekræmmer P. F. Henriksen
1898-1901	Urtekræmmer T. F. Hansen/G. T. Hansen
1902-	Urtekræmmer S. A. Christensen

Jægersborggade ulige side:

Nr. 3	Detailhandler H. P. Hansen	1888-1888
- 7	Høker J. Petersen	1889-1902
- 7	Bager F. Vulfbrandt	1903-
- 11	Detailhandler J. P. Simonsen	1889-1894
- 11	Slagtermester A. K. Sander	1895-1899
- 11	Skomager V. Andersen	1903-
- 15	Detailhandler R. P. Rasmussen	1892-1902
- 15	Detailhandler B. Pedersen	1903-
- 17	Værtshusholder J. Nielsen	1888-1888
- 17	Barber J. A. Seerup	1889-1892
- 17, st	Handelsagent H. V. Erichsen	1893-
- 17	Detailhandler F. Nielsen	1900-1901
- 17	Detailhandler A. Jensen	1902-
- 19	Høker P. N. Jørgensen	1889-1895
- 19	Høkerske A. Jørgensen	1895-
- 19	Detailhandler S. C. Petersen	1896-
- 21	Detailhandler C. D. Jacobsen	1892-1895
- 21	Hvidgarver J. C. Schjok	1896-1902
- 21	Dameskrædderinde F. Jensen	1903-
- 21	Cigarhandler J. A. Lund	1903-
- 23	Skomager L. Nielsen	1888-1900
- 23	Gæstgiver J. J. Rasmussen	1902-
- 25	Urtekræmmer Alb. Jørgensen	1900-1902
- 25	Viktualiehandler P. Petersen	1902-1902
- 25	Urtekræmmer O. V. Petersen	1903-
- 27	Marskandiserske L. Lorentzen	1900-1901
- 27	Urtekræmmer Alb. Jørgensen	1902-
- 29	Detailhandler P. Christoffersen	1903-
- 37	Detailhandler C. Pedersen	1888-1888
- 37	Jernhandler C. Vendelboe	1890-
- 39	Bager R. Lorentzen	1890-1891
- 39	Ølhandler J. C. Jørgensen	1890-
- 39	Bager N. M. Hansen	1892-1892
- 39	Bager C. Sørensen	1893-1896
- 39	Bager V. Jensen	1897-1900

- 39	Bager N. A. Sørensen/J. Sørensen	1901-
- 41	Urtekræmmer S. J. Knudsen	1888-1901
- 41	Urtekræmmer Oluf Bjørnsen	1902-
- 43	Detailhandler N. Nielsen	1889-1891
- 43	Høker C. J. Jørgensen	1892-
- 45	Entreprenør P. Jørgensen	1892-
- 47	Detailhandler M. Sørensen	1889-1889
- 47	Brødhandler L. B. Lyster	1890-1898
- 47	Grønthandler C. O. Henriksen	1902-
- 49	Urtekræmmer T. F. F. Nielsen	1890-1897
- 49	Cigarhandler H. Christoffersen	1898-
- 53	Gæstgiver J. H. A. Larsen	1898-1900
- 55	Detailhandler P. Jørgensen	1890-1891
- 55	Høker J. Andersen	1892-1900
- 57, 1	Maler O. R. Aagaard	1892-1900
- 57	Smed S. Pedersen	1902-

Jægersborggade lige side:

Nr. 2	Bager W. T. H. Friedrichsen	1888-1889
- 2	Bager S. C. Poulsen	1890-1891
- 2	Bager K. K. Monrad	1892-1894
- 2	Bager E. E. Jensen	1895-1896
- 2	Bager A. G. Bengtsson	1897-1900
- 2	Bager P. E. E. Samson	1901-1901
- 2	Maler O. C. Strange	1902-1902
- 2	Bager C. Andersen	1903-
- 4	Detailhandler H. Mytzel	1890-1899
- 4	Hørkræmmer L. A. Holm	1900-
- 6	Handelsagent J. V. H. Petersen	1896-1898
- 6	Detailhandler G. T. F. Becker	1898-1899
- 6	Detailhandlerske A. P. Becker	1899-
- 6	Tømmerhandler B. Pedersen	1900-1902
- 6	Skomager J. C. Jensen	1902-
- 10	Glarmester J. J. Sørensen	1888-1889
- 10	Slagtermester S. Seitzberg	1890-1893
- 10	Barber C. Wager	1894-1899
- 10	Barber V. N. Mortensen	1901-1901
- 10	Bager G. E. Nielsen	1902-
- 12	Detailhandler J. E. Foght	1888-1888
- 12	Detailhandler A. Foght	1889-1894
- 12	Ismejeri A. Laugesen	1895-
- 14	Detailhandler C. P. Heiberg	1888-1888

- 14	Detailhandler C. Rasmussen	1890-
- 14	Cigarhandler N. L. Jørgensen	1893-1894
- 14	Detailhandler H. Johansen	1894-1896
- 14	Ølhandler D. H. G. Bohm	1897-1898
- 14	Cigarhandler A. Larsen	1899-1902
- 14	Detailhandler M. E. Madsen	1903-
- 16, 2	Fuglebursfabrikant Moritz Rabén	1890-
- 16	Fabrikant L. E. Schiøttz	1894-1897
- 16	Marskandiser H. Olsen	1898-1902
- 18	Handelsagent H. P. Stephansen	1888-1888
- 18	Urtekræmmer G. V. Liisberg	1890-1894
- 18	Smedemester G. C. Jensen	1895-1899
- 18	Snedkermester N. P. Kristensen	1900-1900
- 18	Urtekræmmer Edvard Vilhelmsen	1902-
- 20	Detailhandler S. Stephansen	1888-1894
- 20	Skomager C. Poulsen	1895-
- 22	ejet af urtekræmmer S. Knudsen (se nr. 41)	1899-
- 24	ejet af urtekræmmer S. Knudsen (se nr. 41)	1899-
- 26	ejet af urtekræmmer S. Knudsen (se nr. 41)	1899-
- 28	ejet af urtekræmmer S. Knudsen (se nr. 41)	1899-
- 30	Mejeriejer J. Nielsen	1901-
- 32	Blikkenslager J. P. Nielsen	1902-
- 34	Cigarhandler O. Gundersen	1901-
- 36	Hørkræmmer A. Jensen	1892-
- 38	Vævermester D. Mehrpahl	1893-1895
- 38	Manufakturhandler S. T. Bruhn	1898-
- 40	Væver D. & C. F. Mehrpahl	1896-1897
- 40	Bager C. Sørensen	1898-1900
- 40	Detailhandler N. H. Hansen	1902-
- 42	Hørkræmmer J. Larsen	1891-1900
- 46	Høker C. Markussen	1888-1888
- 46	Høker H. Markussen	1889-1900
- 48	Ismejeri B. N. Ploug	1903-
- 50	Hørkræmmer O. Hansen	1889-1900
- 52	Uhrmager J. P. Rasmussen	1895-1900
- 54	Bager P. Rasmussen	1889-1894
- 54	Bager L. P. Jørgensen	1895-1900
- 56	Snedkermester C. G. Glud	1898-1902
- 56	Skomager K. Petersen	1903-

Går man denne liste i gennem kan man se, at der på et tidspunkt var 5 bagerforretninger i gaden, hvorimod der i dag kun er én købmand i gaden

samt forskelligt erhverv på hjørnerne ved henholdsvis Stefansgade og Jagtvej, bl.a. cykelsmed, døgnkiosk m.m.

Fra hjørnet af Jagtvej og Jægersborggade ses her en af de tidligere så velkendte ølkuske.

Kilde: København Før og Nu, 1949

Fra 1889 til 1893 fandtes der en danserrestaurant på hjørnet af Jagtvej og Jægersborggade, hvor der i dag findes en døgnkiosk. Her var der bl.a. syngepiger, som dem vi i dag kender fra Bakkens Hvile. Fra 1894 fik denne restaurant nye ejere, som fik installeret billardborde og kaldte den for »Cafe du Jægersborg«, og med det navn fortsatte den til ejerens død i 1902, hvorefter enken fortsatte endnu et par år for derefter at afhænde forretningen. Så sent som i 1958 var der stadig en restaurant på dette sted under navnet »Café Jægersborg«.

Små caféer var en del af gadebilledet på Nørrebro såvel som i andre københavnske kvarterer. Arbejderboligerne var små og en del af det sociale liv måtte nødvendigvis foregå uden for disse. Drikkeri var et stadigt problem for mange familier. På Café Jægersborg var der musik og underholdning med bl.a. syngepiger, som vi kender dem fra "Bakkens Hvile". Fotografiet er fra omkring år 1900, og caféen var placeret på hjørnet af Jægersborggade og Jagtvej.

Kilde: Fra det nu forsvundne Nørrebro/ABA

Kort før århundredskiftet fandtes der som nævnt adskillige forretninger i gaden, som f.eks. urtekræmmere, høkere, bagere, detailhandlere m.fl. I dag tæller gaden som nævnt kun én købmand i gaden, som ifølge Carlsberg i slutningen af 1990'erne er det sted på Nørrebro, som får leveret mest øl i sommerperioden - 3 gange om ugen mod højst 2 gange om ugen til de store supermarkeder og restauranter på Nørrebro!

Boligsituationen på Nørrebro belyst ved Jægersborggade i 1890'erne

I 1988 fyldte Dronning Louises Asyl 100 år. I den anledning udkom en bog, som Jægerposten flere gange har brugt som kilde, hvori der står følgende om gaden:

“Husejere i Jægersborggade

Hvor placerede man så denne institution?

»I forstaden Nørrebro - med dens talrige for en væsentlig Del til den ubemidlede Arbejderklasse hørende Befolkning af omtrent 100.000 Indbyggere«... som nabo til Jægersborggade.

Vores interesse for Jægersborggade opstod da det fremgik af Indskrivningsprotokollen, at næsten halvdelen af de 500 første børn boede i Jægersborggade.

Vi havde meget tidligt en formodning om, at de der lod opføre de meget ringe boliger meget vel kunne tænkes at deltage i velgørenhed omkring de familier, som dannede baggrund for “velgørernes” velstand.

Jægersborggade er helt ny, endnu ikke med i folketællingen i 1885, men i 1890 er de fleste huse der. Af Kraks vejviser 1890 fremgår det, at der er ubebyggede grunde mellem nr. 23 og 35 og mellem nr. 20 og 36. Det er sikkert her på den lige side asylet har fået tilbudt en gratis grund af chokoladefabrikanten Christoph Cloëtta. Alle ejendomme på den lige side på nær seks ejedes da af makkerparret Cloëtta & Schioldann.

I 1890 er der i alt 45 ejendomme i Jægersborggade og om bygherre- & ejerforholdene er følgende oplyst i Krak:

- 24 ejendomme ejedes af Cloëtta & Schioldann
- 6 ejendomme ejedes af Tømrmester L. Larsen (1 - 11)
- 2 ejendomme ejedes af Tømrmester J. Jensen (13 - 23)
- 6 ejendomme ejedes af Murermester J. M. Hansen (43 - 53)
- 4 ejendomme ejedes af Murermester C. Feldborg (2 - 8)
- 6 ejendomme ejedes af Murermester R. H. Knop (10 - 20)
- 2 ejendomme ejedes af Snedkermester E. Jensen (hvilke opgange er uvis)
- 1 ejendoms ejerforhold er ukendt.

De resterende grunde blev bebygget i tidsrummet 1895-1901,

- 5 ejendomme ejedes af Snedkermester C. Nielsen
- 4 ejendomme ejedes af Urtekræmmer S. J. Knudsen (22 - 28) - han boede selv i nr. 41.
- 3 ejendomme ejedes af Murermester P. Petersen.”

I 1901 er Cloëtta & Schioldann, efter Cloëttas død i marts 1897, overgået til A/S Kjøbenhavns Husejerselskab.

I Socialdemokratiets 10. kreds's 100 årsskrift refereredes der to gange til problemer med de dårlige bygninger i Jægersborggade i 1890'erne, hvor man forlangte en restaurering af de dengang godt 10 år gamle huse, samt i 1964.

Uddrag af Socialdemokratiets 12. kreds's 100 årsskrift

“Jægersborggade

Jægersborggade blev bygget som udpræget spekulationsbyggeri af et konsortium, der talte navne som minister Peter Adler Alberti [1851-1932], murmester og justitsråd Albert Nicolaj Schioldann [1843-1917] samt en sagfører G. Kremer. De førte en meget hårdhændet politik overfor lejerne. Under lockouten i 1899 blev mange lejere hensynsløst sat på gaden. Konsortiet bekvemmede sig endelig til at indlede forhandlinger med 12. kreds' folketingsmand, redaktør Emil Wiinblad [1854-19..], hvis krav var, at ejendomme og lejligheder skulle istandsættes, og at der skulle ansættes en inspektør, som arbejderbefolkningen kunne have tillid til. Det blev altså foreningens formand, Alfred Andersen.

Mange år efter - i 1964 - var foreningens daværende Folketingsmand og senere Boligminister Helge Nielsen stærkt involveret i en strid med ejerne om forholdene i Jægersborggade. Ved 100 års jubilæet (Dr. Louises Asyl) må vi desværre konstatere, at boligstandarden i Jægersborggade og kvarteret heromkring stadig er alt for ringe.

Og senere i skriftet:

Jægersborgsgadesagen

Jægersborggade er stadig 12. kreds' mest folkerige gade med sine 700 husstande, og husstande der for langt de flestes vedkommende består af flere end 2 personer. Jægersborggade var stadig en gade, hvor nedslidningen havde været stor, og hvor vedligeholdelsen havde været meget lav. Helge Nielsen, dengang MF, havde den 1. december 1963 et spørgsmål til den daværende boligminister om huslejeforhøjelser og vedligeholdelser og sondringen mellem vedligeholdelse og forbedring. I forbindelse med dette spørgsmål kom Helge Nielsen med nogle meget nedsættende bemærkninger omkring vedligeholdelsesstandarden i Jægersborggade og de lejeforhøjelser, den daværende ejer, vekselerer Erik Jensen havde

gennemført efter at have overtaget ejendommene fra den svenske godsejer Anders Bergengren.

Jægersborggades lejerforening havde i mange år kæmpet med de hidtidige ejere, og kampen fortsatte med de nye ejere, der på mange måder optrådte meget aggressivt overfor lejerne med huslejesager til følge. Det var helt naturligt, at 12. kreds' folketingsmand gik ind i disse sager på lejernes vegne. Helge Nielsens udtalelser medførte, at ejerne klagede til Folketingets formand og anmodede om, at Helge Nielsens udtalelser blev tilbagekaldt; hvilket naturligvis blev afvist. Ejeren og hans medarbejdere fulgte Helge Nielsen på hans forskellige møder rundt om i landet og opfordrede ham til at gentage sine angreb på Erik Jensen. Hver gang gentog Helge Nielsen, at han stod ved sine udtalelser. Erik Jensen havde en båndoptager med til alle de omtalte møder i håbet om, at få nogle kompromitterende udtalelser fra Helge Nielsen, men det mislykkedes for ham og hans håndlangere.”

Transportforhold

Skulle man fra København (indenfor voldene) på familiebesøg eller omvendt, fandtes der et par transportmuligheder. Med toget tog det 6-8 minutter fra Nordbanegården, som lå omtrent hvor Nyropsgade og Dahlerupsgade ligger i dag, til den tidligere nævnte Nørrebro Jernbane Station, eller man kunne tage en sporvogn fra Nørrebros Sporvejs-Selskab fra Kongens Nytorv til Nørrebrogade 196 (lige overfor tankstationen i Farumgade) for 15 øre eller Falkoneralléens Sporvejs-Selskab fra Halmtorvet (nuv. Rådhuspladsen) til Frederiksberg Runddel og skifte til en anden sporvogn, kaldet Tværlinien, til Nørrebros Runddel, som var rundkørsel med vendeplads for sporvognen udenfor den nuværende Café Runddelen. Denne tur kostede 20 øre.

Den nævnte rundkørsel blev først endeligt nedlagt i 1961, men man kan stadig se spor af rundkørslen i bebyggelserne på Runddelen.

Med toget kostede det mellem 25 og 60 øre for en enkeltbillet alt efter, om det var på I., II. eller III. klasse. Hvis man ville investere i en returbillet, var prisen det dobbelte, og så var billetten gyldig til 4. dagen kl. 24. Der var altså ingen besparelse i at købe en returbillet.

Se i øvrigt afsnittet om Nørrebro Jernbanestation.

*Nørrebro Runddel ca. år 1905. Billedet viser Jagtvejens indmunding i Runddelen, der stadig er en flot plads i Københavns centrale bydel: Nørrebro. Til højre i billedet ses en dobbeltdækker sporvogn fra Tværlinien, som kørte mellem Frederiksberg Runddel og Nørrebro Runddel.
Kilde: Billeder fra det nu forsvundne Nørrebro*

Lejlighedernes udseende

I en artikel bragt i et blad eller avis i 1906 er fundet en artikel om lejlighedsstandarden i Jægersborggade, hvorfra jeg citerer: "I begyndelsen af 1900-tallet solgte de daværende ejere gaden til et kompagniskab bestående af Sagfører G. Kremer og Malermester Chr. Rosted. Ejendommene, der indeholdt ca. 650 lejligheder, for størstedelen 2 og 3 værelser, var på det tidspunkt i en så sørgelig forfatning på grund af de gamle ejeres opførsel overfor håndværkere under den store arbejderkonflikt i 1899, at mange lejligheder havde været ubeboet i flere år og flere ejendomme stod gabende tomme.

Gaden gav dengang, dels på grund af dens tarvelige standard og dels på grund af de mange tomme lejligheder et i høj grad trist og mørkt indtryk, og af den grund havde gaden ikke den store tiltrækningskraft på nye beboere.

Da de nye ejere havde overtaget ejendommene, tog de straks fat på at istandsætte og forbedre disse, og denne store reparation er nu (i 1906 - red.) tilendebragt med det resultat, at gaden nu hører til de lyseste og smukkeste i byen. Alle facader er malet i lyse farver, trappeopgange og lejligheder er særlig smukt istandsatte overalt, og der er nu et forholdsvis ringe antal ledige lejligheder i gaden.

Grunden til denne hurtige forandring i en hel gades udseende, må dels søges deri, at ejerne intet havde sparet for at gøre lejlighederne så hyggelige og smukke som overhovedet muligt, dels deri, at lejlighederne til trods for den fortrinlige stand, hvori ejendommene befinder sig, er så usædvanligt billigt, at man næppe andetsteds her i byen kan få tilsvarende lejligheder til samme pris:

2 værelser koster således 15 - 17 kr./måned

3 værelser koster således 20 - 22 kr./måned

I alle ejendomme er der nu indrettet vaskerum og tørrelofter, ligesom der er anbragt nye magasinovne i lejlighederne.

Ejerne har desuden sluttet kontrakt med København-Frederiksberg Nattevagt om bevogtning af ejendommene, herunder aflåsning af alle gadedøre. Som følge af den store indvandring til gaden er det gået stærkt fremad for de forretningsdrivende i gaden, og de mange butikker, der tidligere stod tomme, begynder nu at finde lejere, efterhånden som gaden bliver stærkt beboet.

Man kan i det hele taget sige, at folk, der sætter pris på at bo i en vel vedligeholdt og smuk lejlighed, og dog ikke vil give den høje leje, der nu om stunder forlanges for lejligheder i nye huse, ikke kan finde noget bedre sted end i Jægersborggade.

Der findes også i gaden en del større og særdeles rummelige 3 værelses hjørnelejligheder med pigeværelse og 4 værelses lejligheder, der ligeledes udlejes på overordentligt billige vilkår, som

3 værelser fra ca. 300 - 325 kr./årligt

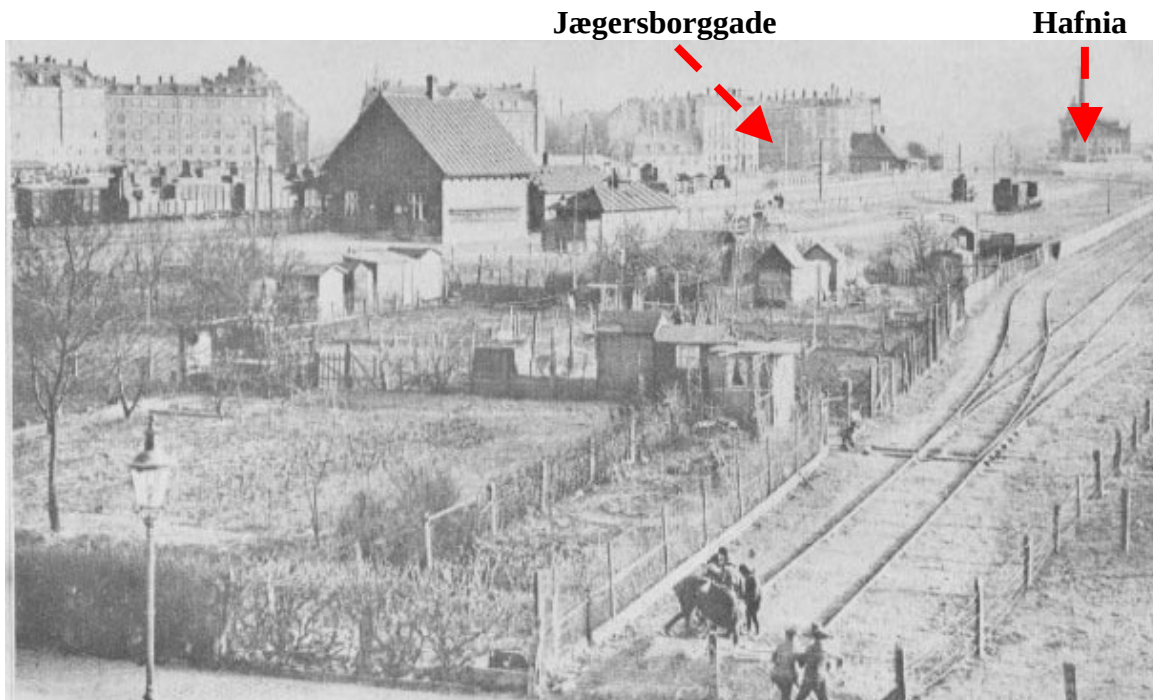
4 værelser fra ca. 350 - 400 kr./årligt.”

Den store arbejderkonflikt i 1899

Arbejdsgiverforeningen erklærede 24. maj 1899 generallockout i byggefagene, jernindustrien og enkelte andre fag. I august omfattede lockouten over 40.000 mand.

Først efter 16 ugers arbejdsstandsning blev der 5. september opnået forlig, og af den grund blev det kaldt Septemberforliget.

I 1897 havde arbejdsgiverne i jernindustrien gennem en lockout forsøgt at gøre forholdene strammere inden for deres område, men det var endt med en fiasko. Da de i foråret 1898 mente at have forstået, at der var lidt uro i arbejdernes rækker, bl.a. fordi visse enkeltforbund ikke rigtig kunne forlige sig med at afgive deres selvstændighed til »De Samvirkende Fagforbund« (nuv. SID - red.), slog de til.

Oversigtsbillede over stationsområdet set fra Lyngbygade (Hillerødgade), hvor Nørrebroparken ligger i dag. I baggrunden anes Jægersborggade og bryggeriet "Hafnia", som eksisterede indtil 1939. Efter nedrivningen af bryggeriet blev boligkomplekset Stefansgården anlagt på stedet.

Kilde: Ukendt

Konfliktstarten

Konflikten startede med at snedkerne i nogle jyske byer strejkede, og de lokale fagforeninger nægtede at respektere en overenskomst, som deres hovedorganisation, Snedkerforbundet havde indgået med mesterorganisationen. Arbejdsgiverforeningen svarede igen med at lockoute snedkerfaget over hele landet, og denne blev 24. maj udvidet til at omfatte samtlige byggefag, jernindustrien og enkelte andre fag. I alt blev ca. 30.000 arbejdere landet over sendt på gaden, og konflikten varede sommeren igennem.

"Hvad har denne historie med gaden at gøre?" spørger du måske.

Jo, under konflikten boykottede socialisterne gadens lejligheder, som var under modernisering af, efter deres mening, uorganiseret arbejdskraft, også kaldet strejkebrydere eller skruebrækkere. Med andre ord - efter omkring 10-15 års eksistens måtte ejendommene moderniseres. De var som tidligere nævnt bygget som såkaldte lejekaserner til den voksende arbejderbefolkning, der i de fleste tilfælde talte to voksne og op til 10-12 børn presset sammen i lejligheder på ca. 60-70 m² og i de fleste tilfælde ned til ca. 50 m².

De ramte familier

De lockoutede arbejdere og deres familier havde det svært. En hel del familier sultede. Der var meget lidt understøttelse at få, selvom indsamlinger skaffede ganske betydelige beløb til veje. Ikke blot beskæftigede kammerater, men også mange fra det liberale borgerskab og mange bønder bidrog. Da ferietiden kom, blev arbejderbørn inviteret på ferie hos landbofamilier. Nogle af de indsamlede midler blev brugt til at organisere spisesteder flere steder i byen, hvor kvinder og børn fra de lockoutede hjem kunne få et måltid varm mad en gang om dagen.

Konflikten slutter

Efter at forligsforsøget i juli var slået fejl blev konflikten udvidet. I august lockoutede arbejdsgiverne vogn- & beslagsmedene samt arbejdsmændene i en række fagområder. Forligsbestræbelserne fortsatte og endelig 5. september 1899 kunne et dokument underskrives på restaurant »Søfryd« på hjørnet af Sortedams Dossering og Fredensgade. Et af stridspunkterne havde været spørgsmålet om parternes gensidige kompetence og arbejdsgivernes holdninger til arbejdsregler og lignende. Det vigtigste i forliget blev derfor dets kodificering af reglerne for det fremtidige forhold mellem arbejdere og arbejdsgivere samt mellem arbejdsmarkedets parter. Da disse regler siden viste deres levedygtighed, har man siden kaldt Septemberforliget for »Arbejdsmarkedets grundlov«.

Nørrebro Jernbanestation

Som nævnt tidligere blev Nørrebro Jernbanestation åbnet i 1886 som station på både Nordbanen og Klampenborgbanen, som begge havde fælles ruteføring mellem København og Hellerup. Nordbanen gik i første omgang kun til Lyngby for senere at blive forlænget via Hillerød til Helsingør. Begge baner var oprindeligt åbnet 25 år tidligere, da banen til Klampenborg blev indviet 22. juli 1863, mens banen til Lyngby fulgte efter 1. oktober samme år.

Indtil 1921 kørte disse 2 baner fra hhv. Klampenborg- og Nordbanestationerne, som begge lå, omtrent hvor Nyropsgade og Dahlerupsgade ligger i dag. Herfra gik banen i en bue over Skt. Jørgens Sø på en dæmning parallelt med Gyldenløvesgade på den modsatte side af Søpavillonen og videre til omtrent det område, hvor Radiohuset ligger i dag.

Her delte banen sig i 2:

- 1) Mod Roskilde og Frederikssund over Frederiksberg
- 2) Nordbanen og Klampenborgbanen over Nørrebro.

Nordbanens sidste etape fra Lyngby til Helsingør via Hillerød blev indviet 8. juni 1864, og stationen på Nørrebro kom så til i 1886. Den eksisterede som personbanegård til 1921, hvor det sidste tog til Klampenborg afgik fra Klampenborgbanegården 30. september kl. 23:27.

Boulevardbanen

Grunden til lukningen af banen over Nørrebro ligger i dag under Nørre og Øster Voldgade. Udgravningen til Boulevardbanen startede i 1913 og var færdig og blev åbnet for damptogstrafik 1. december 1917, hvorefter alle tog blev ført den vej gennem "røret", som det blev kaldt i daglig tale dengang.

Der blev dog bevaret lidt togtrafik på Nørrebro nogle år endnu i form af godstogstrafik til og fra Frihavnen, og den gamle station fortsatte som godsindleveringssted indtil 1934. Stationen og dens funktioner ophørte samtidig med, at S-banen's linie F havde premiere 3. april 1934. Samtidig blev den nye S-tog station Nørrebro åbnet, og de gamle jernbanespor, bl.a. tværs over Nørrebrogade og i den nuværende Nørrebrøparken, blev fjernet. Sammen med anlæggelsen af S-banen blev der anlagt et stort rangeringsterræn på Lersøen, som blev brugt af DSB til parkering og rangering af godsvogne, bl.a. for Dan-Link indtil Øresundsbroen blev indviet.

Her krydser banen Stefansgade, som indtil 1874 hed Havremarksvej. Billedet er formentlig taget fra taget på bryggeriet "Hafnia" (det nuværende boligkompleks Stefansgården).

Kilde: Ukendt

I øvrigt kan det nævnes, at store dele af den opgravede jord fra tunnelbyggeriet blev transporteret til den nuværende Færgehavn Nord og Kalvebod Brygge, hvor det blev brugt til opfyldning i forbindelse med udbygningen af Københavns Havn.

Drengestreger

Allerede, mens stationen var i brug, blev der lavet mindre drengestreger på Nørrebro, da en del unger saboterede jernbanefolkernes arbejde ved at koble godsvognene fra hinanden og skubbe dem i gang, til meget store gene for rangeringspersonalet på og omkring Nørrebro Jernbanestation. Så noget tyder på, at hærværk og drengestreger på Nørrebro ikke kun er af nyere dato.

Barnemord i Jægersborggade

Blandt det meget lille billedmateriale redaktionen er i besiddelse af er et par dårlige fotokopier af avisbilleder taget efter et mord begået i gaden i 1924, som vi ikke har kunnet finde yderligere oplysninger om, og det nævnte vi i Jægerpostens juninummer 1996 med det resultat, at redaktionen blev opsøgt af en beboer fra gaden, der kom med en fotokopi af en side af Berlingske Tidende fra august 1919 med følgende overskrift:

“En 13-årig pige voldtaget og dræbt i Jægersborggade”

Om denne udåd fortalte avisen følgende, som redaktionen har tilladt sig at forkorte lidt.

“I Jægersborggade 36, 2. sal bor en forladt hustru med to små børn. Hun har i et stykke tid udlejet værelset mod gården til en sømand, som midlertidigt er uden hyre, men af til har et job i Nyhavn som nattevagt på skibe. Da moderen ved 16-tiden kom hjem, blev hun mødt af et frygteligt syn, for på køkkengulvet lå en pige, som så ud til at være 13-14 år gammel, med tøj i uorden, og hun kunne straks se, at pigen var død kort tid før, da liget stadig var varmt. Hun kendte ikke pigen, men kontaktede straks politiet på Hillerødgestationen, som straks kom sammen med en lokal læge, som blot kunne konstatere, at pigen var død.

Politiinspektøren og to af hans assistenter gik i gang med at afhøre opgangens beboere samt moderen uden at kunne få et afgørende spor, men det stod dog snart efter klart, at gerningsmanden måtte være den loggerende sømand, som straks blev efterlyst, da politiet fandt ud af, at han tidligere var straffet to gange for tyveri med efterfølgende afsoning i Tugt- & Forbedringshuset.

Pigens identitet kendte man dog ikke, og hverken damen, som fandt pigen, eller opgangens beboere kendte den myrdede. Hun blev først identificeret senere på aftenen efter adskillige gisninger om, hvor hun hørte hjemme, og til sidst troede man simpelthen, at hun slet ikke kom fra gaden.

Ved 20-tiden blev en pige fra nr. 53 imidlertid efterlyst, da en moder savnede sin 13-årige datter, som var iført en trøje med store knapper på, og netop sådan én trøje havde den myrdede pige på. Da moderen hørte,

hvad der muligvis var hændt hendes datter, faldt hun i krampegråd og besvimede. I hendes sted tog hendes nabo af sted sammen med politiet til Retsmedicinsk Institut for at identificere pigen. Efter dette var det så op til denne nabo at forklare sagens rette sammenhæng for moderen.

Forbryderen anholdes....

Den mistænkte sømand var nattevagt på skibet »Kansas«, som var under reparation ved Refshaleøen, og dette sted blev holdt under opsyn af politiet, mens andre politifolk ransagede kvarteret omkring Nyhavn uden at kende den mistænkte. De havde kun set et foto af ham, og de genkendte ham straks ved 21.30-tiden, da en tydeligt beruset herre kom vaklende hen ad Nyhavnsbroen, og politiet tiltalte ham med et "*Godaften Sørensen*", men han svarede koldt, at han ikke hed Sørensen. Politiet var imidlertid så sikker på identiteten, at de tog ham med ind i en port for at kropsvisitere ham. Denne foranstaltning var for ikke at forurolige det øvrige publikum i området.

Dette kunne meget let være endt katastrofalt for politibetjentene, da mistænkte pludselig rakte om til baglommen, hvorfra han trak en skarpladt pistol, men han blev dog hurtigt overmandet og erklæret for anholdt.

Han blev kort efter identificeret som omtalte sømand med et synderregister, som talte 9 måneders Forbedringshusarbejde for tyveri i 1917, hvor noget af straffen var blevet gjort betinget, men allerede året efter fik han endnu 1 års Forbedringshusarbejde for endnu et tyveri, hvorfra han var blevet løsladt i december året før.

Da han blev ført ind til afhøring under stærk bevogtning, brød han sammen, så det var ikke meget, politiet fik ud af ham.

Forbryderens offer

Berlingske Tidendes udsendte talte samme aften med ejendomsinspektøren for de mange tæt befolkede ejendomme i gaden. Han fortalte, at han havde opsyn over 700 lejligheder, så han kendte ikke alle gadens beboere, men dog de fleste. Han kendte ikke den omtalte sømand, men derimod den myrdede piges mor, som var i midten af 40'erne og var kommet hertil fra Horsenseggen. Hun havde 10 børn, som hun selv havde opdraget og skaffet føden til ved sit arbejde på et snedkeri, hvor hun var meget vellidt. Desuden kendte han den myrdede pige, der så sent som om eftermiddagen havde været nede på ejendomskontoret for at betale husleje for sin mor, så hun måtte stadig have en huslejekvittering på sig, mente han. Han mente desuden, at morderen under et eller andet påskud måtte have lokket pigen med op i lejligheden, hvorefter udåden er sket."

Redaktionens tilføjelse....

Jeg har selv boet siden februar 1982 i omtalte lejlighed og har talt med min nabo om denne historie, og vi blev enige om, at mordet måtte være begået i min lejlighed, da det drejer sig om en 2 værelses lejlighed, hvor min nabos lejlighed er en 3 værelses lejlighed. Af læseren, som kom med dette materiale, fik jeg at vide, at morderen blev idømt 14 års Tugthus.

Rundtur i nabolaget

I artiklerne i Jægerposten om lokalhistorie har vi også været på rundtur i det nærmeste nabolag, hvor vi kan starte i Stefansgade, som fra anlæggelsen gik fra Nørrebrogade til Hørsholmsgade og hed Havremarksvej indtil indvielsen af Skt. Stefans Kirke på 2. juledag 1874, hvorefter Havremarksvej fik navneændring til Stefansgade. Navnet Havremark stammer fra en gård i området i gamle dage, som hed Havremark. Denne gårds jorde strakte sig ca. fra Jagtvej og næsten op til nuværende Hillerødgade og hen over banelegemet, og det er disse marker, der som nævnt i indledningen blev brugt til tobaks- og halmmarker. Navnet Havremark går igen i navnet på en skole i Husumgade 44, som hedder Havremarkens skole.

På vej tilbage ad Stefansgade fra Stefanskirken til Jægersborggade passerer man en institution, som i 1988 fyldte 100 år. I den anledning blev der udgivet en jubilæumsbog, som fortæller lidt om institutionens historie.

Dronning Louises Børneasyl

Fra jubilæumsbogen har vi lånt et lille udpluk af lokalhistorisk interesse. I 1887 var den daværende 70 årige Dronning Louise en aktiv deltager i »Det Kjøbenhavnske Asylselskab«. Hun godkendte selv ansættelsen af personale og foreslog selv den første asylmoder, også kaldet bestyrerinde, til asylet i Stefansgade.

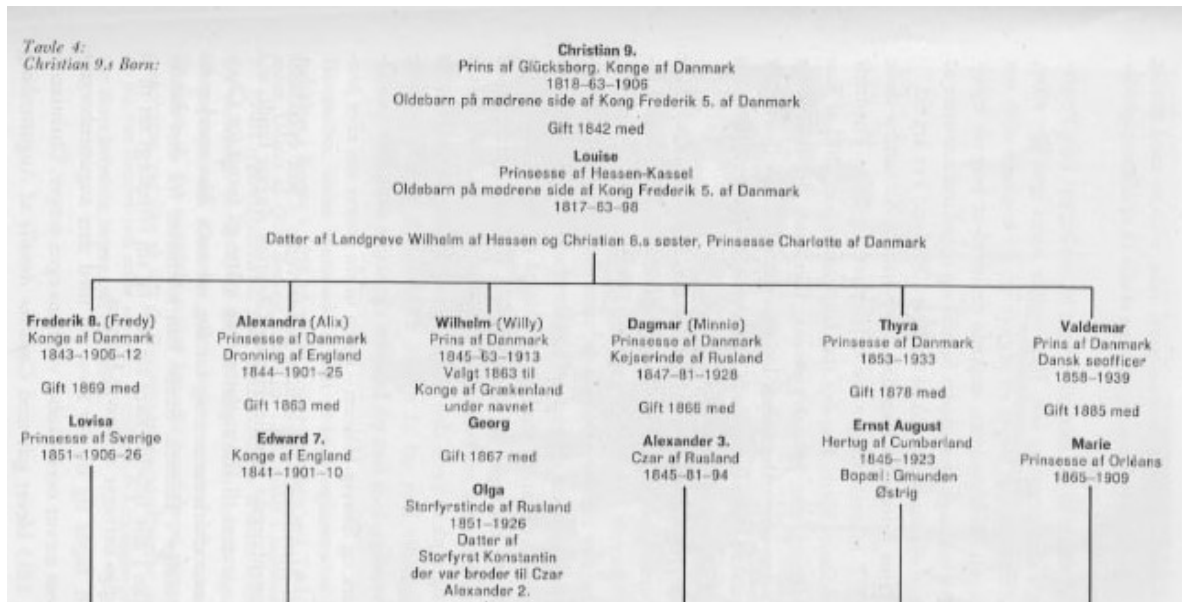
Majestæten ydede også en stor økonomisk støtte og organiserede egenhændigt grundstensnedlæggelsen til Dronning Louises Asyl, og det blev annonceret på følgende måde: “Den 4. Oktober 1887 meddelte etatsråd Hennings selskabets forretningsudvalg at: *“Hendes Majestæt Dronningen nu havde fastsat tiden for grundstens nedlæggelse til førstkommende fredag den 7. ds. Middag kl. 12, og derhos havde meddelt, at Hendes Majestæt Kejserinden af Rusland (prinsesse Dagmar af Danmark) og Hendes Kongelige Højhed Prinsessen af Wales (prinsesse Alexandra af Danmark og senere dronning af England) ville tage del i denne akt samt at Hans Majestæt Kejseren af Rusland (Czar Aleksander III) og hele den øvrige kongelige familie ville overvære højtideligheden. Desuden ville der blive inviteret medlemmer af både den russiske og den engelske legation, ministre med fruer, Rigsdagens 2 formænd og andre notabiliteter.”*

Dronning Louises Børneasyl på hjørnet af Bjelkes Allé og Stefansgade, fotograferet november 2003 - Digitalfoto: John Dickov

Royalt besøg på Nørrebro

Fra Berlingske Tidendes reporter på stedet har vi hentet følgende: *“Grundstensnedlæggelsen til børneasylet i Skt. Stefans sogn har efter bestemmelsen fundet sted i formiddags. Efter ankomst fra Fredensborg til Nordbanegården blev de kongelige herskaber transporteret med hestetrukne kareter ad Farimagsgade, Frederiksborggade og over Dronning Louises Bro, som Dronningen passerede for første gang, trods det at den var opkaldt efter majestæten. Derefter kørte kortegen ad Nørrebrogade til Stefansgade, hvor man svingede ned mod bestemmelsesstedet. På den indhegnede plads i Stefansgade var der samlet et talrigt og festklædt publikum, som fik plads langs med de tre sider på lange bænkerækker. Midt på den med en mængde flag udsmykkede plads var en murpille muret op, og den skulle indeslutte grundstenene”.* Grundstensnedlæggelsen kan med lidt god vilje kaldes en lille kongelig familieudflugt, da Kongeparret fik tilnavnet »Europas svigerforældre«, fordi de fik deres 6 børn giftet ind i flere af Europas fyrste- og kongehuse. De mødtes jævnligt under familiære former med ægtefæller og børn på Fredensborg Slot, som derved næsten var Europas centrum (se kopi af stamtavle).

Stamtavle over Kong Christian IX's og Dronning Louise's børn.

Kilde: Bo Bramsens bog om Glücksburgerne's historie

Uventet henvendelse dagen derpå...

Få dage efter grundstensnedlæggelsen holdt forretningsudvalget igen møde, og Kammerherre Benzon fremlagde en skrivelse af 5. oktober fra chokoladefabrikanten Christoph Cloëtta, hvorved denne uden vederlag tilbød en grund midt i Jægersborggade til opførelse af en børnehaven eller et asyl. Samtidig tilbød de at købe det af Dronningen skænkede grundstykke i Stefansgade for kr. 10.000,-, som var det samme beløb Majestæten havde givet for grunden. Cloëtta var dog lidt for sent ude med sit tilbud, så det blev ikke til noget.

Til dette tilbud skal lige nævnes, at Jægersborggade endnu ikke var fuldt udbygget på det tidspunkt, da der endnu var tomme byggegrunde mellem numrene 23 og 35 samt mellem numrene 30 og 36. Det var muligvis på den lige side, at asylet fik tilbudt en gratis grund, da alle ejendomme på nær nr. 6 på det tidspunkt var ejet af det tidligere nævnte partnerskab Cloëtta & Schioldann.

Cloëtta var dog endnu ikke helt færdig med asylselskabet, da han senere blev en stor giver, eller som vi kalder det i dag sponsor for Asylselskabet. Den 12. april 1894 henvendte han sig til bestyrelsen angående udskænkning af chokolade til børnene i forbindelse med pinse, og ved hans død i 1899 tildelte hans enke, konsulinde Ida Cloëtta, asylselskabet et legat på kr. 25.000, som rettede op på den betrængte økonomi, og hun blev samtidig indvalgt i bestyrelsen.

Børnerige familier

Jægersborggade var Nørrebro's mest børnerige gade, så det kan derfor ikke undre, at førnævnte Dronning Louises Asyl blev stiftet. At børnemængden dengang var stor i Jægersborggade fortæller en statistik fra perioden 13. februar 1889 til 21. september 1892. Af 484 børn fra kvarteret kom de 202 fra Jægersborggade, hvilket svarer til 41,7%.

I februar 1895 boede der i én opgang i gaden i alt 74 personer, hvoraf de 49 var børn fordelt på 10 lejligheder.

Af en netop afdød beboer opvokset i gaden i 20'erne og 30'erne har jeg fået fortalt om en for os i dag usædvanlig situation. Et par voksne eller store teenagere trommede gadens mange børn sammen på gaden søndag eftermiddag, hvorefter et følge på omkring 100 børn vandrede stille og roligt i to geledder ad Jægersborggade og Jagtvej til den lokale biograf »Colosseum« (nu Aldi) for at se en cowboyfilm eller lignende. Af lignende arrangementer var der også f.eks. fælles udflugt til Zoologisk Have og lignende steder.

Det kan så undre nogle, at der så ikke bor flere børn i gaden i dag...

En flok små rødder fra gaden opstillet til fotografering i »Hugget« mellem Kronborggade og Jægersborggade, engang i 30'erne. En fotograf kom forbi, samlede de legende børn på stedet og solgte sit billede til forældrene. En af gadens netop afdøde beboere har bekræftet, at han er med på billedet og har genkendt et par af de andre.

Kilde: NØRREBRO - træk af en bydels historie.

*Omkring 15-20 år efter gentog situationen sig og en del unger blev foreviget på trappestenen til nr. 21.
Kilde: Privat foto/Søren Johannsen*

Landsarkivet

På vores rundtur i nabolaget har vi også været en tur nede på hjørnet af Rantzausgade og Jagtvej, hvor man finder en offentlig institution kaldet Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm, som oprindeligt hed Provinsarkivet, og det var som tidligere nævnt et af de første steder, jeg opsøgte, da jeg begyndte med at opspore lokalhistorier. Her findes der et udmærket og alsidigt bibliotek med lokalhistoriske bøger og biografier, som man kan sidde og studere i læsesalen.

På Landsarkivet begyndte jeg kort efter at snuse lidt til slægtsforskningens besværlige kunst. Diverse bøger og hjælpemateriale til denne til tider vanskelige kunst opfordrer interesserede i at forberede sig godt og grundigt i forvejen. Det havde jeg nu ikke gjort, men kom i gang alligevel og har nu 2-3 slægtsforskningsprojekter i gang på tiende år, hvor jeg har sporet min egen familie tilbage til slutningen af 1700-tallet, mens et andet projekt for en tidligere skolekammerat er nået tilbage til første halvdel af 1600-tallet i Wales og videre over den daværende dansk/norske marine til anlæggelsen af fortet på Christiansø og frem til vor tid.

Vedrørende Landsarkivet, så har det indenfor de sidste par år meningen, at de sammen med Rigsarkivet skulle flytte sammen i et nybyggeri i Ørestaden, men efter regeringsskiftet i november 2001 blev dette projekt sparet bort og tilbage står et halvfærdigt byggerifundament. Efter denne besparing er det myldret frem med forslag fra andre byer, som gerne vil huse Rigsarkivet, men nu tyder det på (i slutningen af 2003), at det skal flyttes til Godsbaneterrænet i og ved DSB's bygning i Vasbygade.

Assistens Kirkegård

I forlængelse af Jægersborggade ligger på den anden side af Jagtvej et område med navnet Assistens Kirkegård. Navnet stammer fra latin og betyder "kirkegård til aflastning af centralkirkegård". Den oprindelige kirkegård, som er det nuværende afsnit A, blev anlagt og indviet 6.

november 1760 under navnet “Assistenskirkegaardene udenfor Stadens Nørreport”. Med denne betegnelse henviste man til, at den rent faktisk var oprettet af nød, da Staden Københavns kirker og kirkegårde indenfor voldene var fyldt op, og man blev derfor nødt til at anlægge “Assistenskirkegaarde” udenfor byens volde.

I 1711 ramtes København af en pestepidemi - byldepest eller “den engelske sved”, som den blev kaldt dengang. Pesten førte til omkring 23.000 dødsfald i løbet af sommeren og efteråret, og det var langt over de eksisterende kirkegårdes kapacitet, selvom Garnisonskirkegården blev anlagt samme år, men den dækkede langt fra behovet. På Holmens Kirkegård stod kisterne ubegravede og for at afbøde for de værste lugtgener, affyrede man kanoner for at sprede og dæmpe ligstanken.

Først ved et kongelig reskript af 20. maj 1757 blev det vedtaget at anlægge kirkegårde udenfor voldene her i blandt Assistens kirkegård, som kom til 3 år efter.

I de første år var københavnernes dog ikke så interesseret i at blive begravet på “fattigkirkegården”, som den blev kaldt i folkemunde.

Sådan fortsatte det indtil førstesekretæren i Krigskancelliet, Johan Samuel Augustin (1715-1785), som ønsket i sit testamente, blev begravet på Assistens kirkegården, og så blev stedet med ét accepteret som andet end en “fattigkirkegård”.

Allerede i 1801 diskuteredes den første udvidelse, som påbegyndtes i 1803, og siden hen fulgte flere afsnit til, så kirkegården i dag tæller omkring 26 afsnit.

Denne kirkegård gemmer på adskillige historier, både de makabre og de lidt mere muntre. Af de førstnævnte er der et par historier om gravrøverier, som blev opdaget i januar 1804 - et håndgribeligt tilfælde fandt sted i 1798, hvilket blev afsløret af en af kirkegårdens daværende gravere på hans dødsleje.

Kirkegården blev hurtigt et yndet udflugtsmål for københavnernes med eller uden madkurv og drikkevarer, men manglede man dette, var der flere butikker i nabolaget, der levede af at sælge mad og drikkevarer, bl.a. mælketoddyer ($\frac{1}{2}$ snaps + $\frac{1}{2}$ mælk).

Om dette fortæller H. C. Andersen, som ligger i afsnit P, i historien “Portnøglen”, om hvordan københavnernes på Frederik VI’s tid gik søndagstur:

“ud af Porten til Assistens-Kirkegaarden, læste Indskrifterne paa Gravene, satte sig i Græsset, spiste sin Madkurv og drak sin Snaps til...”

I februar 1805 blev det dog forbudt at foretage disse skovture, da man mente, at det var helligbrøde og gravskænderi at lægge skovtursduge henover gravstenene, så man kunne nyde skovturskurvens indhold.

Diskussionen om kirkegårdens fremtid er ikke af ny dato. Allerede i 1873 udtalte den daværende biskop Hans Lassen Martensen [1808-1884], at det var hans håb, at Assistens Kirkegård måtte blive bevaret som “en park med smukke monumenter”. Hvilken fremsynet tanke var det ikke, når man ser kirkegårdens nuværende fremtidsplan kaldet “Dispositionsplan År 2020”, hvor kirkegården ønskes opdelt i følgende fire områder: **Museumsdel, Mindepark, Lokalkirkegård og Park.**

Efter at have deltaget i et par af de guidede rundture på kirkegården i weekenderne har jeg selv fundet flere gravsteder og historier end dem, der bliver fortalt om, med det resultat, at jeg selv kan stå for en rundtur på kirkegården ud over de sædvanlige rundture, som kun kredser rundt omkring kapellet. Mit eget forslag til en guidet rundtur gælder det meste af kirkegårdens område og tæller både historiske, kulturelle og andre kendte og mindre kendte personer tilføjet et par muntre anekdoter.

Gaden til salg

I marts 1958 havde det nu hedengangne dagblad Land & Folk et par medarbejdere på besøg i gaden for at checke op på en annonce i Berlingske Tidende, hvor gaden var sat til salg af den tidligere nævnte svenske godsejer Anders Bergengren. Vi citerer her artiklen med denne overskrift:

“Godsejeren vil nu skille sig af med Jægersborggade.

Efter en årrækkes godt udbytte vil han slippe for istandsættelse...

Det røre som beboerne i Jægersborggade i København har skabt ved bl.a. at henlede offentlighedens opmærksomhed på grundejernes totale misrøgt i et halvt hundrede ejendomme, som de lader forfalde ved manglende vedligeholdelse og rengøring, har allerede sat sine spor.

Som nævnt ejes hovedparten af gadens ejendomme af A/S Jægersborggade, hvis hovedaktionær er den svenske godsejer Anders Bergengren, der har sin bopæl i Malmö.

Udsigten til at selskabet ikke længere uden videre kunne tilsidesætte sine lejeres berettigede krav om et minimum af reparationer og mere anstændige omgivelser, har sandsynligvis foranlediget ham til det skridt, der kan læses i Berlingske Tidende for i går (se annoncen), hvor 44 opgange, som A/S Jægersborggade ejer, averteres til salg.”

Land & Folk slutter så sin artikel af med følgende kommentar: “Sådan kan man jo også frigøre sig for sine forpligtelser!”

Annoncen resulterede dog ikke i noget, og A/S Jægersborggade indgav frivillig konkursbegæring, som dog først resulterede i salg ca. 10 år efter. I den tid var der ikke den store søgning efter lejligheder i gaden grundet den manglende vedligeholdelse, og det resulterede i et besøg af “slumstormere” i december 1970, men de blev her kun i 3 ugers tid.

Små 10 år før havde nogle andre “huseret” i gaden. I den halvdel af gaden nærmest Stefansgade holdt Galopping Goose til, mens rivalerne Filthy Few holdt til i den anden halvdel, så gaden kunne på nogle tidspunkter ligne en krigsskueplads. Filthy Few holdt dog ikke længe i gaden, mens Galopping Goose på et lidt senere tidspunkt blev til Hells Angels med hovedkvarter i Titangade, som de dog måtte fraflytte i efteråret 1996.

Gadens dårlige rygte flere steder ude i byen den dag i dag stammer ganske givet fra den gang, men det forsøger vi nu at råde bod på.

Beboerne køber gaden

Som nævnt i indledningen er jeg tilflytter og kom som nævnt til gaden i februar 1982, og fra den tid og 11 år frem havde vi 5-6 forskellige ejendomsadministratorer i gaden.

Til sidst endte ejerskabet hos den tidligere storentreprenør Kaj Wilhelmsen, som bl.a. fik iværksat de første gårdsaneringer i gaden, men da hans virksomhed gik konkurs, fik beboerne iht. gældende lov tilbuddet om at købe gaden som andelslejligheder. Dette fik et par interesserede beboere til at samles over noget grillmad og nogle håndbajere på gaden for at drøfte, om det kunne realiseres at købe gaden.

I dag findes foruden A/B Jæger et par mindre boligforeninger i gaden. De 49 af de 59 opgange i gaden ejes af **A/B Jæger**, mens de resterende 10 opgange består af **AB Victoria** med 4 opgange nr. 22-28, **AB Jægersborggade 21-23**, **AB Nørreblå** også med 2 opgange nr. 1 & Jagtvej 35, **AB 3'eren**, mens de resterende 2 opgange nr. 29-31 er de sidste privatejede lejelejligheder, hvor beboerne dog har vist interesse i også at blive andelshavere, når den nuværende ejer vil skille sig af med dem.

Idéen til andelsforeningen opstod i 1993, da storentreprenøren Kaj Wilhelmsens konkursbo skulle sælges, og Jægersborggade blev i overensstemmelse med gældende lov tilbudt beboerne som

andelsforening. Efter en snak over en kasse øl på gaden efterfulgt af et møde på "Café Lille Peter" i Stefansgade tog en gruppe på 6-7 beboere fat på arbejdet og sørgede for at det blev en realitet og andelsboligforeningen A/B Jæger blev stiftet 24. juni 1993.

Det nye mål med erhvervelsen af gaden var 300 lejligheder, som var det absolutte minimum for at få økonomien til at løbe rundt i andelsboligforeningen. De første kommende medlemmer af foreningen blev kapret på gaden, hvorefter 7-8 personer, hvoraf de fleste stadig bor i A/B Jæger, begyndte at få andre beboere interesseret i projektet ved at stemme dørklokker og informere om planerne.

Blandt disse initiativrige personer er Martin Rosendal, som ved den efterfølgende stiftende generalforsamling i juni 1993 blev valgt som formand for bestyrelsen, en post han bestred lige indtil generalforsamlingen i november 1998, da han ved de mellemliggende generalforsamlinger var blevet genvalgt med akklamation uden modkandidater. Han indrømmede i 1997 ærligt i et interview, at han havde absolut intet kendskab til andelsboligforeningsarbejde fra starten, så han måtte starte fra bunden, og han erindrer, at de fik 6-7 flyttekasser fyldt med papirer, da de begyndte deres arbejde på boligkontoret.

Det vigtigste job for bestyrelsen siden starten er generalforsamlingsbeslutningen om renovering af gadens ejendomme, som siden anlæggelsen i 1886-89 som nævnt tidligere kun havde fået én ansigtsløftning i begyndelsen af 1900-tallet, og derfor trængte meget hårdt til en meget kraftig renovering.

Beslutningen har resulteret i udskiftning af taget, facadeafrensning, termovinduer, fjernvarme med radiatorer i lejlighederne, varmt vand i alle lejligheder, nye gadedøre m.m. Projektet var fra starten budgetteret til omkring 350 millioner kroner.

Vi har dog haft vores problemer med byfornyelsen, da der grundet den manglende vedligeholdelse gennem tiden blev fundet et stort antal svampeskader, som har resulteret i, at vi blev tvunget til at genhuse en del beboere for kortere eller længere tid.

I efteråret 1998 var der indvielse af et beboervaskeri i gaden kombineret med et beboerlokale og en beboerbadeanstalt. Bestyrelsesmøderne bliver afholdt i beboerlokalet og andelshaverne kan leje lokalet til festlige lejligheder. Som et resultat af renoveringen er der pludselig blevet rift om lejlighederne i gaden med det resultat, at ventetiden i øjeblikket er på ca. 3 år. Jævnligt bliver ejendomskontoret ringet op fra det meste af landet af unge boligsøgende, som ønsker en lejlighed til en rimelig leje. Blandt de utallige telefonopringninger med forespørgsel om opskrivning til en lejlighed erindrede vores tidligere formand Martin Rosendal i det tidligere omtalte interview til lokalavisen PåGaden en opringning fra Grønland.

Det har vist sig, at selv uden reklamering er der rift om lejlighederne, som efter renoveringen skal have malet facaderne i flotte lyse farver.

*Jægersborggade set lidt fra oven under vores byfornyelse og renovering.
Kilde: A/B Jæger*

Efter opstarten af A/B Jægers hjemmeside er der dog sket det, at flere og flere er blevet gjort opmærksom på foreningen og dens venteliste, med det resultat at antallet af opskrivelser til ventelisten er øget betragteligt, men på grund af den løbende udskiftning er ventetiden dog stadig på de ca. 3 år.

Gadens egen kommunikationscentral

Siden 1997 har en lille gruppe mennesker i gaden arbejdet med muligheden for at etablere gadens egen telefoncentral. I forbindelse med afslutningen på Tele Danmarks monopol på teletrafik startede de forhandlinger med et par af de nye teleselskaber om et system med telefon- & datatrafik m.m. Dette system ville give os mulighed for at tale sammen i gaden gratis, spille EDB-spil med andre computere i gaden, surfe på Internettet og meget andet til en billig penge.

Efter mange svære forhandlinger med entreprenører lykkedes det så endelig i 1999 at få startet gadens egen kommunikationscentral, som for billige penge giver abonnenterne billig telefoni, TV og datatrafik.

I starten af 2004 gik A/B Jæger så ind og overtog Jægersborggade Kommunikationscentral, og den fortsætter så som et af bestyrelsens underudvalg. Det giver mulighed for flere abonnenter, da der fra 1. februar 2004 sammen med boligafgiften vil blive opkrævet et beløb på kr. 125,- pr. måned for alle A/B Jægers andelshavere og de enkelte lejere, som er tilbage. For dette beløb får alle beboerne nu fri adgang til både telefon, internet og kabel-TV i modsætning til kommunikationscentralens hidtidige abonnenter. På et senere tidspunkt er det så planen, at vi skal

etablere gadens egen lokal-TV, og hvem ved måske også gadens egen lokalradio. Mulighederne er til stede med det nuværende modtageudstyr.

Gaden holder fødselsdag

På en af lørdagene i august måned markerer andelsboligforeningen sin fødselsdag ved et heldagsarrangement, hvor gaden bliver spærret for al trafik.

Vi starter ved middagstid med børneunderholdning efterfulgt af levende musik fra 2-4 bands fra om eftermiddagen indtil kl. 22, da politivedtægten forhindrer os i at fortsætte med levende musik efter dette tidspunkt. For at slukke tørsten og fylde maven kan man købe drikkevarer og nogle gange også små lune retter fra boder i gaden, og også her sker reklameringen ved hjælp af omtale fra mund til mund.

Gaden bliver kendt i offentligheden

Søndag 23. august 1998 havde Nørrebro Lokalhistoriske Forening & Arkiv i samarbejde med Komité Nørrebro 2000 arrangeret en gadevandring i lokalområdet startende fra Nørrebros Runddel via Jægersborggade for derefter at afslutte over en kop kaffe med blødt brød i menighedsrådslokalerne i Anna Kirken i Bjelkes Allé. Her deltog ca. 50 mennesker, som fik fortalt lidt om gadernes og bygningernes historie. Fra Hørsholmsgade ud for nr. 20-22 overtog undertegnede fortællingen om A/B Jægers og gadens historie. Til at assistere mig med fortællingen om A/B Jægers start fik jeg assistance af foreningens daværende formand Martin Rosendal.

En par måneder efter, tirsdag 27. oktober 1998 var A/B Jæger inviteret til en reception hos Unibank på Nørrebrogade. Her blev der uddelt diplomer og rosende omtale til 4 foreninger på Nørrebro, bl.a. til A/B Jæger, hvor diplomets rosende omtale lød:

“Fremhæves for Andelsboligforeningen A/B Jægers initiativ og vilje til at gennemføre en samlet reovering af gadens facader, hvor der er taget et stort hensyn til de enkelte ejendommers arkitektoniske særpræg.”

I forbindelse med offentliggørelsen af diplommodtagerne var der udsendt en pressemeddelelse, som resulterede i besøg af et par TV-hold og skrivende journalister, så her fik gaden en positiv omtale i forhold til det dårlige, gamle ry, der som tidligere nævnt stadig florerer mange steder ude i byen.

Nogenlunde samtidig var et filmhold fra EASY-film begyndt på optagelser af en TV-udsendelsesserie i 4 afsnit om storbyers byfornyelse.

Første afsnit af denne miniserie blev udsendt på DR2 onsdag 20. januar 1999 med genudsendelse på DR1 søndagen efter og omhandlede Jægersborggade samt A/B Mønten ude i NV-kvarteret. Serien har siden hen været genudsendt et par gange på enten DK4 eller på DR2.

ISBN: 87-990136-0-6

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.